

paa en noget besynderlig Maade, idet en stor Del af Lovgivningen i 50erne og 60erne helt op til 1874 blev udøvet af Kongen sammen med Danmarks almindelige Lovgivningsmagt, Rigsdagen. Det gælder saaledes Tronfølge-loven, Loven om den almindelige Statsgæld og Finansloven, de blev vedtaget her paa sædvanlig Maade, og forsaavidt de angik Island, gjaldt de ogsaa for Island. Andre Love, som gjaldt baade Island og Danmark, f. Eks. Skibsfartsloven, blev nok vedtaget af Danmarks Rigsdag, men først efter, at Altinget var blevet hørt, og endelig et tredje Sæt af Love, nemlig saadanne, som angaar Skoleforhold og Kirkeforhold paa Island, Sundheds-, Apoteker-, Postvæsen og mange flere Ting, blev givet, uden at Danmarks Rigsdag havde Del deri. De blev i Virkeligheden givet af Kongen som islandsk Lovgiver, som enevældig islandsk Konge. Saaledes levede Island fra 1849 op til 1874 under en Lovgivning, der dels udøvedes af Kongen i Forbindelse med Danmarks Rigsdag alene, uden at Islands Alting blev spurgt, dels af Kongen sammen med Danmarks Rigsdag, efter at Altinget var spurgt, og endelig af Kongen alene, efter at Altinget var spurgt. At denne Tilstand ikke i Længden kunde være tilfredsstillende for Island, er ret klart, og det har givet Anledning til alle de politiske Rivninger, der har været. At disse maatte komme, er ogsaa klart, naar der her nede fra handles ud fra det Princip, som navnlig de Nationalliberale opstillede, det Princip, som lægger sig for Dagen i de Ord af Orla Lehmann, som Statsministeren citerede, at nu gjaldt det at sætte Skranker for Islands Rettigheder.

Islænderne har altsaa stadig fastholdt, at de var et selvstændigt Folk med deres eget Sprog, og det blev ogsaa efterhaanden klart for os, at saaledes er Forholdet — naar jeg siger „for os“, mener jeg for den store Almenhed, thi der har altid været enkelte, som har forstaaet det —, og det var Anledningen til, at vi i 1907—08 gik ind paa et Forslag om, at Island skulde staa ved Siden af Danmark som en særlig Stat. At dette Forslag ikke blev vedtaget her i Danmark og blev forkastet paa Island har jo sin særlige Historie. Det blev ikke vedtaget her i Danmark, fordi det ikke blev forelagt for Danmarks Rigsdag, eftersom man vilde afvente, hvorledes det blev modtaget paa Island, og det blev forkastet paa Island. Deroppe var man bange for, at da det kun var nævnt i Be-

tænkningen, men ikke indført i Lovens Tekst, at Island skulde være en selvstændig Stat, vilde Island som selvstændig Stat ikke i Virkeligheden blive anerkendt. En af Grundene til Forkastelsen og en stærkt medvirkende Grund, tror jeg, var, at man paa Island vilde benytte Lejligheden til at styrte Minister Hafstein.

At denne Forkastelse vakte nogen Misstemning her, var forklarligt. Vi syntes herved, at vi havde stillet os paa et meget rimeligt og retsindigt Standpunkt overfor Island, og kunde ikke forstaa, at man deroppe ikke kunde indse dette og ikke kunde tage imod det, som Kommissionen i dens store Helhed var blevet enig om. Denne Misstemning holdt sig i flere Aar efter 1909, og jeg har ogsaa næret den Misstemning netop under Hensyn til, at det forekom mig, at Islænderne vilde omgaa, hvad der var vedtaget, og søge ad særlig Vej at faa deres Ønsker fremmet ved Hjælp af juridiske Spidsfindigheder. Jeg henviser her til Spørgsmaalet om Trawlerbøder og Spørgsmaalet om eget Flag. Begge Ting var fælles Anliggender, og Spørgsmaalet om Trawlerbøderne beroede paa en Overenskomst, som var vedtaget baade af Danmarks Rigsdag og af det islandske Alting og indført paa den islandske Finanslov. Man maatte gaa ud fra, at en saadan Overenskomst ikke ensidigt kunde ophæves af den ene Part. Naar dette desuagtet blev gjort fra Islands Side, fandt jeg for mit Vedkommende, at det var en Maade at fremme sine egne Ønsker og Interesser paa, som jeg aldeles ikke kunde billige. Spørgsmaalet om eget Flag hørte til Fællesanliggenderne; derfor kunde det ikke afgøres af den ene Part, men begge Parter maatte forhandle derom og træffe en Overenskomst derom. Naar Islænderne desuagtet forsøgte ensidigt at faa Spørgsmaalet afgjort, syntes det mig, at denne Fremgangsmaade beroede paa juridiske Spidsfindigheder, om jeg saa maa sige. Det var Anledningen til, at jeg i Sommer, da der var Tale om at nedsætte en ny Kommission, maatte sige, at jeg havde ikke megen Tro til, at det vilde lykkes at faa en Overenskomst, thi jeg maatte berygte, at man paa Island mente, at man ad ensidig Vej kunde naa at faa sine Ønsker fremmet, og ikke vilde vise den Imødekommen, som var nødvendig for at opnaa en Overenskomst. Det viste sig imidlertid, da vi kom derop og kom til en virkelig Forhandling, at der var Ønsker om at naa til en Overenskomst, og det